

Lieve gemeente,

Wie zal in onze tijd nog van zichzelf zeggen: ‘ik moet maar wat minder worden, opdat deze of gene ánder kan groeien?’

En dat bedoel ik niet op ouderwetse - vaak *christelijke* manier - dat je jezelf ‘helemaal moet wegcijferen’. Zoals dat vooral vaak vrouwen, moeders, echtgenotes of dochters (vaak de ongetrouwde) is aangepraat.

Dat zou een al te gemakkelijk en nogal verschrikkelijk misverstand bij deze lezing kunnen zijn.

Terwijl het juist omgekeerd bedoeld is. Die in de Bijbel ‘God’ heet - die macht van liefde - wil niet de zwakken, de toch al verdrukten, verder onderdrukken. Niét met een vroom sausje het onrecht overgieten om het enigszins verteerbaar te houden.

Uitspraken van Jezus, zoals: ‘de minste willen wezen’, ‘niet heersen maar dienen’, enzovoorts - zijn meestal in de mond genomen en aan anderen opgelegd door mensen die daarmee zelf over anderen wilden heersen. De kerk, als gezaghebbend instituut over de gelovigen, mannen over hun vrouwen, vaders over hun kinderen, hogere klassen over lagere klassen, machtigen over zwakken.

Ik denk aan die adolescent uit een gegoede kerkelijke familie, die (zeg) eind jaren '50 beslist niet bij vader in de zaak wilde, omdat die cultuur hem niet aanstond en hij ook anderszins in vele opzichten niet dezelfde geaardheid als zijn dominante vader bezat, wat hem op zeer autoritaire wijze door deze vader kwalijk werd genomen. En die jongen draagt tot in lengte van jaren met zich mee een gevoel tekort te schieten, er niet helemaal te mogen zijn - blijft althans zeer vatbaar voor zulke gevoelens.

Zo zijn er velen. Het is beslist on-Bijbels om juist bij *hen* aan te komen met een zichzelf moeten wegcijferen, de minste moeten wezen, enz.

Het moet juist tegenovergesteld: *hij* of *zij* moet juist groeien en die vóder of autoriteit *die* zou wel een tandje minder kunnen. Of hebben gekund.

Want ieder geestelijk ronduit onderdrukte mens moet alle ruimte krijgen om te groeien, moet alle liefde krijgen om op te bloeien. *Dat* zou Bijbels zijn.

Het is niet minder dan de bestemming van ieder mens dat zij of hij een ander kan laten groeien en tot bloei laten komen; en die ander daarbij te helpen en te stimuleren. *En dat te doen* is ook jouw eigen groei en bloei.

Wij vragen natuurlijk: gaat de groei van de één niet ten koste van de ander? Het antwoord is: nee, niet bij de groei die hier bedoeld is.

Als een autoriteit bang is voor *machtsverlies*. Als die vader bang is dat de eigen geaardheid en ‘in het leven staan’ van de zoon ten koste gaat van hem zelf, van zijn aanzien, van zijn ‘vaderschap’, *dan* gaat de groei van de één ten koste van die van de ander. Dan moet er eentje

zich wegcijferen, dan is eentje de pineut - of is er tenminste een grote en verdrietige verwijdering.

Maar de groei en bloei van de ander waar hier op wordt gedoeld, is er eentje die je een ander van harte gunt, omdat je er zelf ook alle weet van hebt hoezeer je die ruimte nodig hebt en je je *dus verheugt* als een ander opbloeit.

Want zulke vreugde, zulke verbondenheid in plaats van concurrentie, is eindeloos te delen.

In het boek Exodus staat een stukje over het ‘manna’ - dat *uit de hemel* viel om het volk Israël te voeden. En dan staat daar een wonderlijk zinnetje, wanneer de mensen zich van manna verzamelen: ‘Sommigen raaptten meer op dan anderen, maar niemand had te veel of te weinig. Iedereen had genoeg.’

Waar gedeeld wordt in wat ten diepste nodig is voor ieder mens om te kunnen groeien, heeft de één misschien wat meer nodig dan de ander, maar voor iedereen is genoeg. Dat gaat nooit ten koste van elkaar.

Op een bijzondere manier komt dit ook in het Evangelie van deze ochtend aan bod. Jezus, ooit door Johannes de Doper zelf gedoopt, is ook zelf aan het dopen. En Johannes ook nog steeds, want - klinkt het dreigend - hij was nog niet in de gevangenis beland.

Maar dan ontstaat er een hoog oplopende discussie tussen leerlingen van Johannes en ‘een Judeeër’, over ‘rituele reiniging’, dus over de vraag hoe iemand rein wordt door water. Het staat er heel summier. Maar je kunt *natuurlijk* veel vragen stellen - ook bij ons doopritueel: ‘wat staan we nou eigenlijk te doen, wat betekent dit allemaal? Kán zoiets wel?’. En voor je het weet gaat het over de vraag of je wel op de goede manier gelooft, of een ‘goede kerk’ bent.

En dan is de stap ook niet zo groot naar de volgende waarneming: ‘anderen doen het veel beter met hun geloof’. ‘Andere kerken zitten voller, zijn orthodoxer, hebben meer jeugd - .’

Zo komen ze ook bij Johannes terug - vanuit deze discussie - en ze zeggen; ‘die figuur die u toen en toen gedoopt hebt, die u zo bijzonder vond, die is óók aan het dopen en het lijkt wel of de *hele* wereld naar *hem* toe komt’ - “en niet naar u” wilden ze nog zeggen, maar dat lieten ze maar even zo, het was wel duidelijk genoeg dat ze bedoelden dat de concurrentie het beter deed.

En bedoelden ze niet ook: ‘*zijn* groei gaat ten koste van die van u, rabbi Johannes, van *ons*?’

En dan krijgen we Johannes de Doper te horen: op zijn best, zou ik willen zeggen! Op zijn best!

Hij haalt meteen iedere gedachte aan concurrentie onderuit. Hij wil niet aan de tegenstelling tussen Jezus’ belang of zijn eigen belang, Jezus’ groei en bloei of zijn eigen.

Hij zegt: ‘Een mens kan alleen ontvangen wat hem uit de *hemel* gegeven wordt.’ Hij richt zich op de hemel, op wat boven hen beiden uit gaat, op wat boven de gedachte aan concurrentie uitgaat. Op wat uitgaat boven gevoelens van jaloezie, van tekort gedaan worden, van verlies, van ‘de ander als concurrent’.

Uit de hemel komt ons datgene toe wat ons verbindt. Wat we gemeenschappelijk hebben - wat we even gemeenschappelijk *nodig* hebben als dat manna in de woestijn. Ieder naar zijn behoefte, de een wat meer, de ander wat minder, maar *genoeg*. Zoals in de gelijkenis van de talenten - 5, 2 of 1 - ieder naar *vermogen* ontvangt.

Het is ongelofelijk belangrijk dat Johannes de dimensie van 'de hemel' inbrengt. Het maakt nogal uit of je de wereld van boven of van beneden ziet. Van boven zie je *ieder*. Van beneden alleen maar jezelf en de concurrentie. De bedreigingen. De angst voor verlies en tekort.

De ogen van de hemel zijn ook de ogen van het hart. *Die* ogen - met die altijd *liefdevolle* blik - zoeken voor de ander hoe die kan groeien. Die blik die hoger is dan onze oordelen, onze kortzichtigheid, gaat uit boven ons verstand, onze berekeningen, onze neiging om een ander te veroordelen en klein te houden.

Johannes herkent met *zo 'n* blik diezelfde blik in Jezus. Het hele Evangelie door zal Jezus met deze blik van de hemel - met Gods eigen ogen - de mensen die hij ontmoet bezien en daarnaar handelen. Johannes ziet dat en wijst dat aan, voortdurend. 'Kijk, dáár, die blik die mensen laat bloeien! Die houding die ruimte maakt voor iemands groei! Kijk, daar is God zelf aan het werk, de hemel opent zich in dit mensenkind voor ándere mensenkinderen'.

En ziet u: dan gaat het niet meer over *aantallen* dopelingen. Dan is dat dopen met water op zich slechts een ritueel, dan gaat het om dopen met *die géést*, de geest van die liefdevolle blik.

En precies daarom denk ik is ook het laatste beeld dat Johannes oproept niet toevallig. Hij zegt: 'mensen herkennen in Jezus de *bruidegom*'. En daarom lopen ze achter hem aan.

Er is *liefde* in het spel: liefde in Jezus' blik, liefde in Jezus' omgaan met de mensen. *Liefde* die maakt dat hij niet oordeelt, niet benauwt, niet beperkt - maar hoop- en liefdevol kijkt, zoals alleen een bruidegom en een bruid dat op hun trouwdag (en hopelijk nog lang daarna) vóór zich zien en op basis waarvan ze zich van harte met elkaar willen verbinden!

'Hij moet groeien en ik kleiner worden', zegt Johannes tenslotte dan en hij zegt het in *die* geest. 'Beperk Jezus niet, zie hem niet als concurrent, als bedreiging. Ook h́ij wil ánderen laten groeien - niet zichzelf. En dat gaat niet ten koste van mij, van ons, het is ten dienste van 'de hemel', van de God die liefde is'.

En het vervult hem met vreugde. Blij zijn voor een ander, je verheugen dat het iemand goed gaat dat hij ruimte vindt, dat ze opbloeit - het is de vreugde waartoe we vandaag op derde Advent worden uitgenodigd: verheugt u!

Amen.